This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह

दाखल क्र M409 विषय

नाव. शाकुंतलम व दशकुमारचरितम वरील टिप्पण

लेखक/लिपीकार श्री. शंकर गोविंद चवे - MSS

पृष्ठ 12 काळ — पूर्ण/~~अपूर्ण~~

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

NAME Shankar Govind Chatte

CLASS Junior Inter SEC. Arts

SUBJECT Sanskrit

H. C. C. Stores Ltd.

M 409

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

Shankar Govind Rao Chatte

Junior Intermediate

arts

Hislop College

Nagpur

शाकुंतलम् व दशाकुमार चरित्र[illegible]

टिप्पणी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

निबंध

In this extreemity the beaten followers of the captive king fled for help to the pandawas. For the sake of the honour of the family and perticularly for the protection of the ladies of their house Arjun and Bhim with their twins came by the command of the magnimous Yudhister to the rescue of their kinsmen and after performing marvalous fits of war obtained the rease of the crest-fallen Duryodhan whose bitterness againsts his Cousins was only incriased by this humiliating and never to be forgotten incident.

अस्मिन् व्यसनागमे बन्दिग्राहं गृहीतस्य नृपतेरनुयायिनः
पांडवान् साहाय्यार्थं अगुः (ययुः)। आत्मकुलगौरवार्थं
विशेषतश्च अंतःपुरगतवधूजनपरित्राणार्थं महात्मनः
युधिष्ठिराज्ञया सहोदरसहितौ भीमार्जुनौ आत्मनः दायादानां
संकट निवारणार्थं ययतुः। पश्चात् विस्मयकरान्
युद्धपराक्रमान् कृत्वा भीमार्जुनौ दलितदर्पदुर्योधनं
मोचयतुः। किंतु मानहानीकरेणानेनाविस्मरणीयेन

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॰थार्तिकरेण दुर्योधनस्य पितृव्यपुत्रेषु मात्सर्यं प्रत्युत वर्द्धते

8४8

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीमदध्यक्षमहाशयाः इतरे च सभ्याः

अद्य भाषणात् प्राक् अहं अल्पभूमिकानिर्देशं कर्तुमिच्छामि

कस्मिन्नपि विषये "[illegible] वाङ्मयं च बुद्ध्या" इति लोका-

धिनेन अहमत्र भूमिकानिर्देशं करोमि । संप्रति बहवः आंग्लभाषाभिज्ञा-

-[illegible] भाषा [illegible] इति वदन्ति । तेषामस्मिन् विषये किंचिदपि सत्यं न

विद्यते [illegible] भाषा [illegible] सा देवी किम्?

संस्कृतभाषायाः [illegible] अनुवादपूर्वकमिदं कथनं

वदन्ति [illegible] संस्कृत [illegible] इतिहासं [illegible]

[illegible] संस्कृतभाषाभिज्ञाः [illegible]

वेदाध्ययने कृतभूरिपरिश्रमाः भारतवर्षीयाः अनेके [illegible]

विद्वांसः [illegible] अपि संस्कृतवाङ्मयं [illegible] । निश्चयेन

न [illegible] । वेदानां कालनिर्णये शास्त्रीया [illegible] एव [illegible] अस्ति ।

पुरा एषा भाषा "संस्कृतम्" इति नामधेयेन न परिचितासीत् अपि

तु वाक् शब्देनैव लोकानां परिचितासीत् । रामायणे धारयन्

ब्राह्मीं रूपं इत्यत्र "संस्कृतं वदन्" इति प्रयोगदर्शनेन तत्काले

संस्कृतभाषा [illegible] प्रचारः आसीदिति विज्ञायते ।

मतादिकं [illegible] महाशयाः [illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

इदानीं संस्कृत वाङ्मयेतिहासं पठयामः। संस्कृत भाषायां काव्यविषये

कालिदासः रघुवंशम् कुमारसंभवम् मेघदूतम् इति काव्यत्रयं

व्यरचयत्। अयं कालिदासः खिस्ताब्दस्य पञ्चमशतके भोजनृपाश्रितः

उज्जयिनीनगर निवासी आसीत्। रघुवंशकाव्ये सः वैवस्वतमनोः

अन्वयं वर्णयति। रघुवंशे ये ये नृपाः प्रादुरभूवन् तेषां विद्याभ्यास-

प्रकारस्य तथा विवाहोपनयनसंस्कारस्य वर्णनं स करोति।

अस्मिन् काव्ये अजस्य इन्दुमत्याश्च विलापः इति हृदयंगमप्रसंगः

आस्ते। त्रयोदशसर्गे विमानमार्गेण गच्छन् रामः यत्प्रदेश वर्णनां

जायां निवेदयति तत्पठित्वा च कालिदासस्य भौगोलिक ज्ञानं ज्ञात्वा

वाचकाः विस्मयपदं गच्छन्ति।

कुमारसंभव काव्ये शिव पार्वती संयोगादनन्तरं

कार्तिकेयजननं वर्णयति। अस्मिन् काव्ये मदनदहनं तथा चरत्याः

मदनार्थं विलापः इमौ द्वौ आल्हादकारकौ प्रसंगौ। अस्मिन् काव्ये

अनुरूपवस्तुस्थितिनिदर्शकत्वं दृश्यते। हरदग्धमदनार्थं पार्वत्याः

का स्थितिः ? अभूत् इति। तां वीक्ष्य वेपथुमती सरसाङ्गयष्टिः

निक्षेपणाय पदमुद्धृतमुद्वहन्ती मार्गाचलव्यतिकराकुलितेव सिन्धुः

शैलाधिराजतनया न ययौ न तस्थौ इति श्लोकेऽपि दृश्यते।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वर्णयति
मेघदूतकाव्ये स कविना यक्षस्य कस्यचिद्विरहव्यथां । अत्र
तेन आत्मनिवासस्थानस्य उज्जयिनीनगरस्य लोकोपयोगी यदि न रम्यो प्रदेशः
वर्णितानि इति अनेकार्थेन वर्णनं कृतं । अत्र काव्यानन्दानुभववर्णनं तथान्य
भावनाविष्करणं अतीव चारुतरं । सहृदयकाव्यरसिकानां भारविकविना
किरातार्जुनीयं काव्यं विरचितं । अस्य कवेः अर्थगौरवं प्रसिद्धमेव ।
माघकविना शिशुपालवधं रचितं । अस्मिन् काव्ये अलंकाराणां
लघीयसी ... कुत्रचित् दुःकठिनान्वययुक्ताः क्लिष्टप्रयोगाः
तानि ... दृश्यन्ते । श्रीहर्षकविना महाभारतान्तर्गतकथानकं
नैषधकाव्यं विरचितं [illegible]

नाट्यविभागे कालिदासकविना शाकुंतलम् मालविकाग्नि
मित्रम् विक्रमोर्वशीयम् नाटकत्रयं विरचितं । तेषां मध्ये अत्यंताल्हा
ददायकं जगद्वंद्यं शाकुंतलम् । भासकविना बहूनि नाटककाव्यानि
विरचितानि । भवभूतिकविना महावीरचरितम् उत्तररामचरितम्
मालतीमाधवम् इत्यादीनि त्रीणि नाटकानि विरचितानि । शूद्रक
कविना मृच्छकटिकनाटकं विरचितं । अस्य नाटकस्य कथानकं
सामान्यजने भाव्यं आसीत् । अस्मिन् काव्ये बहवो गुणाः सन्ति
इति कथ्यते केनापि कविना । नेता प्रशांतो द्विज चारुदत्तो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अहो! किन्नु अभेको [illegible] । [illegible] कथा [illegible] बाणकवीना कादम्बरी
गद्य
नाम [illegible] [illegible] । दण्डीकवीना दशकुमारचरितं [illegible] काव्यं [illegible]
उपनिषद [illegible] विना [illegible] व्याकरणं न्याय मीमांसा विषये [illegible]
ग्रंथाः विरचिता [illegible] [illegible] अंकमा । [illegible]
। [illegible] संप्रति [illegible] विद्वांसो [illegible] संस्कृत [illegible]
सर्वे [illegible] [illegible] [illegible] संस्कृत [illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ५ उत्तीयमोर्हि [illegible]
भाषण दोष परीमार्जनार्थी कुशाग्र धनां वाचीत्वां [illegible]
[illegible]
Gov
Sly
[illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

- दशकुमारचरितम् -

प्रबन्धोऽयम् दण्डिनाम्ना महाकविना विरचितः। दण्डी ख्रिस्ताब्दस्य षष्ठशतके आसीदिति लिखति कश्चित् ग्रंथकारः किंतु अन्ये केचित् संस्कृतेतिहासज्ञाः अयं कविर्महाकवि बाणस्य समकालीन आसीदिति प्रतिपादयन्ति। अयं कवि संस्कृतगद्यवाङ्मयस्याद्य लेखकोऽस्ति। अनेन कविना का व्यादर्श नामा अलंकारशास्त्रे ग्रंथो लिखितः। इदानीं दश-कुमारचरितस्य संविधानकं पश्यामः वयं।

पुरा मगधदेशे पुष्पपुरनाम्नि नगरे राजहंसनामा पुण्यशीलः वीर्यवान् नरपतिरासीत्। दैववशात् तेन सह मानससारनामा कश्चिन्नृपः अयुध्यत। अस्मिन् युद्धे राजहंसो विजयीभूत च स उदारांतःकरणेन मानसारं मुमोच। राजहंसेन मुक्तः स तदौदार्यं न ज्ञाता तेन सह युद्धस्य निश्चयं कृत्वा यशः प्राप्त्यर्थं महाकालमाराध्य तस्मात् खड्गं प्राप्तवान्। पश्चात् स रणभूमिं गतः। अस्मिन् युद्धे अनेन खड्गेन स राजहंसस्य सूतं जघान। अनन्तरं नृपो मोहमुपगतः पश्चात् वनं प्राप्तवान्। तदनन्तरं दैवेन तस्यामात्याः राज्ञ्यश्च तस्मिन् वने प्रापुः। दिनेषु गच्छत्सु तस्य भार्या वसुमती उमुदूर्ते राजवाहननामानं पुत्रं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रासूत। अयं कुमारोऽस्याः कथाया नायकः।
अस्य समकालमेव अमात्यत्रयस्य पुत्रत्रय
मभूत। एवं स नृपः पुत्रचतुष्टयं पालयामास। अनन्तरं
पुत्रषट्कं केनापि तपस्विना कयाचित् वृद्धया च भिन्नभिन्नं
नृपायत्तमकारि। तेषां अमात्यस्य चत्वारः पुत्राः विदेशवासिनो
ऽनेकविधान दुःखान् सहमानः दैवविलासवशात् तं राजानं
प्रापुः। अन्यत् पुत्रद्वयं राजहंसस्य मित्रस्य मिथिलाधिपतेः
प्रहारवर्मनः तमेव प्राप। एवं स राजहंसः तान् सर्वशास्त्राणि
अध्यापयामास। समाप्तविद्यांस्तान् समीक्ष्य वामदेवनामा
कश्चिद्विप्रः राजानं एतान् दिग्विजयार्थं प्रेषयेत्याज्ञापयत्।
शुभे मुहूर्ते विप्रवचनमनुसृत्य राजहंसः तान् प्राहिणोत्
ते राजपुत्रास्ततो निर्गत्य विन्ध्याटवीं प्रापुः। तत्र
कश्चिद्विप्रस्तेभ्यो राजवाहननामानं कुमारं गुप्तमार्गेण
पातालमनयत्। तत्र सः राजपुत्रः स्वपराक्रमेण
राजश्रियमधिगत्य कांचित् तरुणीं पातालराजकन्यां
उपयेमे। विन्ध्याटव्यां स्वामित्रं अप्रेक्षमाणाः नवकुमाराः
तं मार्गयितुं प्रतिदिशं प्रचक्रमिरे। तद्गमनानन्तरं
राजवाहनः महीतलमागत्य स्वमित्राण्यपश्यन् विषसाद।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

किन्तु स्वल्पेनैव कालेन कुं नवकुमारस्तं आसवन्तः।
अस्मिन् ग्रंथे विश्रुत नाम्ना अष्टमकुमारो यं वृत्तान्तं
अकथयत् सो विश्रुतस्य रिसापिनी नाम्ना आसीत्:
अस्मिन् ग्रंथे पदलालित्यं वयं पश्यामः। वयमत्र
यथा सौन्दर्यं पश्यामः तदन्यभाषायां लिखितेषु ग्रंथेष्वपि
न दृश्यते। श्रीहर्षचरितलेखको बाणो ऽस्य कवेरेव पदलालित्यगुणं
स्वग्रंथे अनुचकार। अतो ऽस्य कवेर्नाट्यसामर्थ्यं ज्ञात्वा
लिखति काश्चित् ग्रंथकारः "उपमा कालिदासस्य भारवेरर्थगौरवम्
दण्डिनः पदलालित्यं माघे सन्ति त्रयो गुणाः" अतः अस्य ग्रंथस्य
गौरवम् ज्ञात्वा संस्कृतभाषाभ्यासिनः अस्य पठनं अवश्यं
करिष्यन्तीति इति मे प्रत्याशा। अलमतीविस्तरेण।

ता० १२/१२/१९२८ वृन्दिरंगो वर्धनराघवे

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रभातवर्णनम्

धवलहिमकराद्दीर्घविसर्पीरजनीपतिः नक्षत्रताराग्रहसमान्वि-
ताम्बरतलमाक्रम्य अध्वक्रमणपरिश्रमसंजातक्षीणकांतिः
अस्तंगमनीनिदर्शकास्ताचलगलाम्बी भूत्वा रजनीविनाशनिदर्शक-
यामे नष्टतां ययौ। पश्चात् कल्ये आरक्तकपोलाविमलाधिर सं-
मिश्रितवदनशोभया उषया प्रत्युद्गतः स्फुरीफुभकासारजलगत-
नालिनी कोश विकासनेता सकल विश्वचैतन्यप्रदाता भगवान्
सहस्रकिरणः नित्यकर्मरत द्विजार्घ्यप्रदान क्रियासंपादनार्थं
उदयाचल सौवर्णशिखरे उदयं लेभे। पूर्वरात्रे मदन पेलवसायकहतानां
पश्चादाविरत सुरत श्रमागत तन्द्रामपकर्तुमसमर्थिनां विलासिनां
सुर्योदयोऽपि भूत्वा अप्रबोधिनकालः आसीत्।

हलायाः आश्लीषितभुजबन्धनसौरभ्यानुभाविनां
सफलप्रकोशेनवयुवतीकुचकाठिन्यसादृश्यं धारयितां रसालशाखिनां
मुक्तामाहिमाबिंदवाश्रयभूतैः आरक्तनवधौष्ठ सादृश्यधारिभिः
स्निग्धलमभ्यन्तरीकृतैः नवाकिसलयैः आच्छादितपुष्पानां मकरंदसौरभं
परसंसर्गोदयालिभुः मंदानिलः सम्मिलित विकासितसरासिजसौरभं च
देशान्तरं नेतुं जहार।

वासिरगोपीगणायक्षे
भगपू

रत्नावली नाटकांतील नांदी

अद्य अहं वसन्तोत्सवे सबहुमानं नानादिग्देशागतेन राज्ञः श्रीहर्षदेवस्य पादपद्मोपजीविना राजसमूहेन उक्तः यथा यौ(?) अस्मत्स्वामिना श्रीहर्षदेवेन अपूर्ववस्तुरचनालंकृता रत्नावली नाम नाटिका कृता इति अस्माभिः श्रोत्रपरंपरया श्रुता न च प्रयोगतः दृष्टा। तत् तस्यैव राज्ञः सकलजनहृदयाह्लादिनः बहुमानादस्मासु च अनुग्रहबुद्ध्या यथावत् प्रयोगेण त्वया नाटयितव्या इति तद्यावत् इदानीं नेपथ्यरचनां कृत्वा यथाभिलषितं संपादयामि। आवर्जितानि च मया सामाजिकमनांसि इति मे निश्चयः कुतः।

श्रीहर्षो निपुणः कविः परिषदप्येषा गुणग्राहिणी
लोके हारि च वत्सराजचरितं नाट्ये च दक्षा वयम्
वस्त्वेकैकमपीह वांछितफलप्राप्तेः पदं किं पुनर्
मद्भाग्योपचयादयं समुदितः सर्वो गुणानां गणः

तत् यावत् गृहं गत्वा गृहिणीमाहूय संगीतकं अनुतिष्ठामि
इदं अस्मदीयं गृहं यावत् प्रविशामि।

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विमल कपोलफलक प्रतीबिंबीतां चौसष्ठ आपुहिणी । वैशाहिणीमिव पुरवानिवासीनी सरस्वती दुंधानं मरस्वता अहयमानं सर्वविद्या संगीत गृहमिव सरस्वत्या: । कविस्वस्य वाल्य: गुणगणास्य संरक्षा कौशल्यस्य कठोर न पर्यात्तीवीयस;

कांही व्याकरण सुत्रे :-

धर कालिकालीपयच्चपुरां धुरू - इतै धुरागम: चतुर्थ: तस्य पुरवोऽट: अन्धकवृष्णी कुरूभ्यश्च - अहि अप सन्तुदंश दुहनुजनिद्र भिंद छीद जिमि राजाकुपसर्गेऽपि जिवि पृ (न) दाण्डिनायन हास्तिनायननाथर्वाणीकजैह्मशिनेयवाशीनाथ । नैश्चौघ इत्यधैवत्य सारथैक्ष्वाक मैत्रेय हिरण्मयानी इति तु लोप:

कांही वेदान्त विषयक सुत्रे :-

(१) विविदिषन्ती यज्ञेन ध्यानेन तपसा नाशकेन

(२) अथाऽतो ब्रह्म जिज्ञासा

(३) सुहांत वणीभूत्वा मनजेतु

(४) सर्वं खल्विदं ब्रह्म, चराचरं व्याप्ता सीदानंद स्वरूपेण स्थितं

(५) वाह्यैंदियै स्वगम्यं सर्वमपि सत्यानि असत्वं

(६) संकल्पविकल्पौ मनसा संभूतौ

(७) बुद्धि निश्चय साधिका

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

“तत्र परमहंस नाम संवर्तकारुणी श्वेतकेतु दुर्वासऋभुनिदाघ जडभरत-
दत्तात्रेय रैवतप्रभृतयो ऽव्यक्तलिंगा अव्यक्ताचारा अनुन्मत्ता
उन्मत्तवदाचरंतस्त्रिदंडं कमंडलुं शिक्यं (पात्र ठेवण्याच्या दोऱ्याचा
आधार) पात्रं जलपवित्रं शिखां यज्ञोपवीतं चेत्येतत्सर्वं
भूः स्वाहेत्यप्सु परित्यज्याऽऽत्मानमन्विच्छेत्। यथा जातरूपधरो
निर्द्वंद्वो निष्परिग्रहस्तत्त्वब्रह्ममार्गे संम्यक् संपन्नः शुद्धमानसो ऽ
विमुक्तः प्राणसंधारणार्थं यथोक्तकाले भैक्षमाचरन्नुदरपात्रेण
लाभालाभौ समौ भूत्वा। शून्यागारदेवगृह तृणकूट वल्मीक वृक्ष
मूल कुलाल शालाग्निहोत्र गृह नदी पुलिन गिरिकुहर कंदर कोटर निर्झर
स्थंडिलेष्व निकेतवासी अप्रयत्नो निर्ममः शुक्लध्यान परायणो ऽ
ध्यात्मनिष्ठो ऽशुभकर्म निर्मूलनपरः संन्यासेन देहत्यागं करोति
स परमहंस नाम स परमहंसो नामेति” (जाबालोपनिषत् - मं. ६वा)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सिद्धान्त कौमुदी विषय अजन्त संधि प्रकरणम्

इको यणाचि

'इको यणचि', ज्या ठिकाणीं अच् हा अतिशय जवळ असतो
त्याठिकाणीं 'इक्' ला यण होतो
उ० सुधी उपास्य
= सु+ध्+ई = (इक्) + उ (अच्) पास्य
= सु + ध् + य् = (यण्) + उपास्य
शंका या ठिकाणीं अशी शंका येते कीं मूळ शब्दात ई दीर्घ असतां
त्यांस इक कसा समजावा पण कोणत्याहि पदाचें शेवटीं ई दीर्घ किंवा
ऊ, ॠ, ॡ, दीर्घ असतां ह्रस्व समजावें
'अनचिच', - कोणत्याहि स्वर ~~नंतर~~ नसतां यर्, चे द्वित्व होते किंवा होतें
नाहीं पण अचाचें ठिकाणीं होतनाहीं
∴ सु+ध्+य्+उपास्य याठिकाणीं ध् हा यर आहे म्हणून
धचे द्वित्व होईल सु+ध+ध्+य्+उपास्य
स्थानिवदादेशोऽनल्विधौ :—

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

VIII Canto:

उदीरयिष्यति — gives out.

अहमेकरसः My love is centered in you

प्रतिपत्ति — Resolution.

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

लुङ् रूपाः — भट्टिकाव्यस्थाः

न्यषेधीत् = परतावीला झाला,

उपानेष्ट — व्रतबंधकरिता झाला

अध्यगाधि — शिकला झाला — कर्मणी लुङ् आधि + या

उपायंसत — घेता झाला, स्वीकारकरताझाला, कर्मणिलुङ् - उप + यम

अध्यवात्सुः — राहले झाले

आर्जिहत् — पूजला झाला - अर्ह पूजायां

ऐषीः (त्वं) इच्छिले

न्यवृतत — परावृत झाले

अबुद्धाः (त्वं) जाणिलेस

अवादीत् — बोलता झाला

त्वरेद्धु — त्वरा करो - लोट्

मुमोह — मुर्च्छित झाला मोहित झाला

आप्थाः प्राप्त झाला — कर्मणी लुङ्

अप्यास्महि — प्राप्त झालो — (वयं)

माऽकृथा — करु नकोस माकार्षीः

प्राहिणु — पाठव लोट् प्रेषय

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

घानिष्यते – मारला जाईल – कर्मणि लृट्

स्थायिष्यते – राहिल – भावे ॥

परिभूः – अवज्ञा करूं नको – त्वं अवज्ञासीः

धक्ष्यति – जाळील – दह् लृट्

तप्स्यति – तापवील, संतापवील – संतापयिष्यति

आवलुलोचे – पाहता झाला लिट् – अवलोकितवान्

अनुजज्ञे – परवानगी देता झाला ॥

प्रतस्थे – जाता झाला

इयाय – आला इ धातोर्लिट्

सध्र्यङ् अभूत – साहाय्य झाला

जगादुः – बोलले, गद् + लिट्

आजघ्नुः – ताडन करते झाले – ताडितवन्तः

पुस्फोर – स्फुरण पावला – लिट्

चुकुवुः भ. – कूजन करिते झाले

संसहते – सहन करित नाहीं

आघ्रायि ए० – वास घेतला क० लुङ्

अदर्शत – पाहिली

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अश्रोषन — ऐकली, — लुङ्. क०

गृह्णान् - घेता झाला लुङ् क०

उपास्पृशन् — आचमन करिता झाला लुङ्

तुतोष — संतुष्ट झाला लिट्

ऐक्षिष्ट - पाहता झाला - लुङ्

मुमुदे - आनंदीत झाला लिट्

ततान - वाढविले "

जगुञ्ज — गुंजारव केला "

जहार — हरण केलें "

स: अध्यापिपत् शिकवीता झाला — लुङ्

निजध्यान ठार केले

डुढौके — गेली

आलुलोके - पाहता झाला

प्रकाशन्ति - झाले - चकाशीरे

तौ प्रत्यग्रहीष्टां — घेते झाले

तौ अभाषिषातां बोलले गेले — कर्मणी.

तै: चीचीने जाणले कर्मणी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जघान— ठार करता झाला

घस्मर: — अदनशील:

येन बबन्धे - बांधले क०

" ममथे - मंथन केला

" विजेग्ये— जिंकलें

निजिघृक्षायिष्यन्— निग्रह करण्याची इच्छा करणारा

येन- आर्दिदन् — हिंसितवान्

स: अभाङ्क्षीन्— बभञ्ज, मोडले

स: व्यसर्जयत् — पाठविता झाला

दित्सु: देण्यास इच्छिणारा दा - सन्नंत

अजीगणत्— मोजता झाला

अलावीत् - तोडता झाला

आर्चिद— पूजा करता झाला

प्रसोष्ट - जन्म दिला

आसावि "

अलौपिप्त् आहूती दिली

व्यतानीत् आरंभ करिता झाला

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ऐहिष्ट – इच्छिता झाला – इयेष – लिट्

अध्यास्त – शंकिता झाला

जज्वाल – जाळता झाला

निरास्थत् – नाहिसें कराता झाला

उपास्थित – पूजता झाला – उपस्था पूजायां

अध्यानास्तित – बसता झाला

व्यकारीत् – देता झाला – विचकार-

न्यवधीत् – ठार करता झाला – ठङ् अहत् अहतां अध्नन्

अरंस्त – रमभाण झाला रेमे

व्यजेष्ट – जिंकता झाला जिगाय

समभंस्त – आवडता झाला

अतार्प्सीत – तृप्त करता झाला

अयष्ट – पूजता झाला यज पूजायां

अध्यैष्ट – शिकता झाला

उपागमत् – प्राप्त झाला

प्राजिघाय – पाठविता झाला

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=23.01.20 14:03
,TRANSFERRED=2020/01/23 at 14:09:02
,PAGES=28
,TYPE=STD
,NAME=S0002640
,Book Name=M-409-SHAKUNTALAM DASHKUMAR CHARITAM
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection